

**Муниципальное общеобразовательное бюджетное учреждение
гимназия №1 муниципального района Мелеузовский район Республики
Башкортостан**

РАССМОТРЕНО

на заседании МО учителей
родных языков

28.08.2017 г. протокол №1
Руководитель МО

_____/Алеева Г.М.
28.08.2017 г.

СОГЛАСОВАНО

зам.директора по УР
МОБУ гимназия №1

_____/Акшенцева О.А.

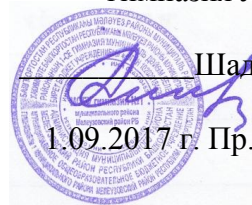
30.08.2017 г.

УТВЕРЖДАЮ

Директор МОБУ
гимназия №1

_____/Шадрин А.Л.

1.09.2017 г. Пр. № 333

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

общеобразовательного учебного предмета
БАШКИРСКИЙ ЯЗЫК
2-4 класс

Срок реализации 3 года

Программа составлена на основе:

Примерной образовательной программы по предмету «Башкирский язык» (как государственный язык) для 1-4 классов общеобразовательных организаций с русским языком обучения. Сост. Давлетшина М.С., Китап, 2017г.

Составители: Алеева Г.М.,
Абдрашитова Ф.Г.
учителя башкирского языка
и литературы
МОБУ гимназия №1

Мелеуз, 2017 год

I. ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ОСВОЕНИЯ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Личностные результаты:

- 1) формирование основ российской гражданской идентичности, чувства гордости за свою Родину, российский народ и историю России, осознание своей этнической и национальной принадлежности; формирование ценностей многонационального российского общества; становление гуманистических и демократических ценностных ориентаций;
- 2) формирование целостного, социально ориентированного взгляда на мир в его органичном единстве и разнообразии природы, народов, культур и религий;
- 3) формирование уважительного отношения к иному мнению, истории и культуре других народов;
- 4) овладение начальными навыками адаптации в динамично изменяющемся и развивающемся мире;
- 5) принятие и освоение социальной роли обучающегося, развитие мотивов учебной деятельности и формирование личностного смысла учения;
- 6) развитие самостоятельности и личной ответственности за свои поступки, в том числе в информационной деятельности, на основе представлений о нравственных нормах, социальной справедливости и свободе;
- 7) формирование эстетических потребностей, ценностей и чувств;
- 8) развитие этических чувств, доброжелательности и эмоционально-нравственной отзывчивости, понимания и сопереживания чувствам других людей;
- 9) развитие навыков сотрудничества со взрослыми и сверстниками в разных социальных ситуациях, умения не создавать конфликтов и находить выходы из спорных ситуаций;
- 10) формирование установки на безопасный, здоровый образ жизни, наличие мотивации к творческому труду, работе на результат, бережному отношению к материальным и духовным ценностям.

Метапредметные результаты:

- 1) овладение способностью принимать и сохранять цели и задачи учебной деятельности, поиска средств ее осуществления;
- 2) освоение способов решения проблем творческого и поискового характера;
- 3) формирование умения планировать, контролировать и оценивать учебные действия в соответствии с поставленной задачей и условиями ее реализации; определять наиболее эффективные способы достижения результата;
- 4) формирование умения понимать причины успеха/неуспеха учебной деятельности и способности конструктивно действовать даже в ситуациях неуспеха;
- 5) освоение начальных форм познавательной и личностной рефлексии;
- 6) использование знаково-символических средств представления информации для создания моделей изучаемых объектов и процессов, схем решения учебных и практических задач;
- 7) активное использование речевых средств и средств информационных и коммуникационных технологий (далее - ИКТ) для решения коммуникативных и познавательных задач;
- 8) использование различных способов поиска (в справочных источниках и открытом учебном информационном пространстве сети Интернет), сбора, обработки, анализа, организации, передачи и интерпретации информации в соответствии с коммуникативными и познавательными задачами и технологиями учебного предмета; в том числе умение вводить текст с помощью клавиатуры, фиксировать (записывать) в цифровой форме измеряемые величины и анализировать изображения, звуки, готовить свое выступление и

выступать с аудио-, видео- и графическим сопровождением; соблюдать нормы информационной избирательности, этики и этикета;

9) овладение навыками смыслового чтения текстов различных стилей и жанров в соответствии с целями и задачами; осознанно строить речевое высказывание в соответствии с задачами коммуникации и составлять тексты в устной и письменной формах;

10) овладение логическими действиями сравнения, анализа, синтеза, обобщения, классификации по родовидовым признакам, установления аналогий и причинно-следственных связей, построения рассуждений, отнесения к известным понятиям;

11) готовность слушать собеседника и вести диалог; готовность признавать возможность существования различных точек зрения и права каждого иметь свою; излагать свое мнение и аргументировать свою точку зрения и оценку событий;

12) определение общей цели и путей ее достижения; умение договариваться о распределении функций и ролей в совместной деятельности; осуществлять взаимный контроль в совместной деятельности, адекватно оценивать собственное поведение и поведение окружающих;

13) готовность конструктивно разрешать конфликты посредством учета интересов сторон и сотрудничества;

14) овладение начальными сведениями о сущности и особенностях объектов, процессов и явлений действительности (природных, социальных, культурных, технических и др.) в соответствии с содержанием конкретного учебного предмета;

15) овладение базовыми предметными и межпредметными понятиями, отражающими существенные связи и отношения между объектами и процессами;

Предметные результаты:

1 класс:

Коммуникативная компетенция

Говорение

Выпускник *научится*:

- участвовать в элементарном этикетном диалоге (знакомство, поздравление, благодарность, приветствие);
- расспрашивать собеседника, задавая простые вопросы Кем? (Кто?) Нимэ? (Что?) Ниндэй? (Какой?) Касан? (Когда?) Кайза? (Где?) Кайза? (Куда?) Кайзан? (Откуда?) Ниңэ? (Почему?) Ни эшлэй? (Что делает?) и отвечать на них;
- кратко рассказывать о себе, своей семье, друге;

Выпускник *получит возможность научиться*:

- *составлять небольшие описания предмета, картинки (о природе, школе) по образцу;*
- *участвовать в элементарном диалоге-расспросе, задавая вопросы собеседнику и отвечая на его вопросы;*
- *воспроизводить наизусть небольшие произведения детского фольклора, детские песни;*
- *кратко излагать содержание прочитанного текста.*

Аудирование

Выпускник *научится*:

- понимать на слух речь учителя, одноклассников, основное содержание облегченных, доступных по объему текстов, с опорой на зрительную наглядность;
- воспринимать на слух в аудиозаписи основное содержание небольших доступных текстов, построенных на изученном языковом материале.

Выпускник *получит возможность научиться:*

- *воспринимать на слух в аудиозаписи небольшой текст, построенный на изученном языковом материале, и полностью понимать содержащуюся в нем информацию;*
- *использовать контекстуальную и языковую догадку при восприятии на слух текстов, содержащих некоторые незнакомые слова.*

Чтение

Выпускник *научится:*

- *читать вслух, соблюдая правила произношения и соответствующую интонацию, доступные по объему тексты, построенные на изученном языковом материале;*
- *читать про себя, понимать основное содержание доступных по объему текстов, построенных на изученном языковом материале, пользуясь в случае необходимости двуязычным словарем;*

Выпускник *получит возможность научиться:*

- *догадываться о значении незнакомых слов по контексту;*
- *не обращать внимания на незнакомые слова, не мешающие понять основное содержание текста.*

Письмо

Выпускник *научится:*

- *списывать слова, словосочетания, простые предложения;*
- *писать под диктовку короткие предложения или несложный связный текст, состоящий из знакомых слов;*
- *писать приглашение, краткое поздравление с опорой на образец;*
- *писать письмо с опорой на образец;*
- *после подготовки уметь писать диктант обучаемого характера, изложение, сочинение (в размере 2-4 предложений);*

Выпускник *получит возможность научиться:*

- *составлять рассказ в письменной форме по плану/ключевым словам;*
- *заполнять простую анкету;*
- *в письменной форме кратко отвечать на вопросы к тексту;*

Языковая компетенция

Графика, каллиграфия, орфография

Выпускник *научится:*

- *пользоваться башкирским алфавитом, знать последовательность букв в нем;*
- *воспроизводить графически и каллиграфически корректно специфические буквы башкирского алфавита;*
- *находить и сравнивать (в объеме содержания курса) такие языковые единицы, как звук, буква, слово;*
- *применять основные правила чтения и орфографии, изученные в курсе начальной школы;*

Выпускник *получит возможность научиться:*

- *группировать слова в соответствии с изученными правилами чтения;*
- *уточнять написание слова по словарю учебника.*

Фонетическая сторона речи

Выпускник *научится:*

- *адекватно произносить и различать на слух все звуки башкирского языка; соблюдать нормы произношения звуков;*
- *соблюдать особенности интонации основных типов предложений;*
- *корректно произносить предложения с точки зрения их ритмико-интонационных особенностей.*

Выпускник получит возможность научиться:

- *соблюдать интонацию перечисления.*

Лексическая сторона речи

Выпускник научится:

- *распознавать и употреблять в речи изученные в пределах тематики начальной школы лексические единицы (слова, словосочетания, оценочную лексику, речевые клише), соблюдая лексические нормы;*
- *оперировать в процессе общения активной лексикой в соответствии с коммуникативной задачей.*

Выпускник получит возможность научиться:

- *узнавать простые словообразовательные элементы;*
- *составлять простые словари (двуязычные) в соответствии с поставленной учебной задачей, используя изучаемую в пределах тематики начальной школы лексику.*

Грамматическая сторона речи

Выпускник научится:

- *распознавать и употреблять в речи основные коммуникативные типы предложений, общий и специальный вопросы, утвердительные и отрицательные предложения.*

Социокультурная осведомленность

Выпускник научится:

- *называть столицу, города, реки и горы республики;*
- *рассказывать о некоторых достопримечательностях столицы республики;*

Выпускник получит возможность научиться:

- *называть семь чудес Башкортостана;*
- *называть национальные праздники башкирского народа;*
- *воспроизводить наизусть небольшие произведения детского фольклора (стихи, считалки, скороговорки, загадки, песни) на башкирском языке;*
- *осуществлять поиск информации о республике в соответствии с поставленной учебной задачей в пределах тематики, изучаемой в начальной школе.*

Планируемые результаты в познавательной сфере

Выпускник научится:

- *сравнивать языковые явления русского и башкирского языков на уровне отдельных звуков, букв, слов, словосочетаний, простых предложений;*
- *действовать по образцу при выполнении упражнений и составлении собственных высказываний в пределах тематики начальной школы;*

Выпускник получит возможность научиться:

- *совершенствовать приемы работы с текстом с опорой на умения, приобретенные на уроках русского языка (прогнозировать содержание текста по заголовку, иллюстрациям и др.);*
- *пользоваться справочным материалом, представленным в доступном данному возрасту виде (правила, таблицы);*
- *осуществлять самонаблюдение и самооценку в доступных младшему школьнику пределах.*

Планируемые результаты в ценностно-ориентационной сфере

Выпускник *научится*:

- представлять башкирский язык как средство выражения мыслей, чувств, эмоций;
- приобщаться к культурным ценностям другого народа через произведения детского фольклора, через непосредственное участие в туристических поездках.

Планируемые результаты в эстетической сфере

Выпускник *научится*:

- владеть элементарными средствами выражения чувств и эмоций на башкирском языке;
- осознавать эстетическую ценность литературных произведений в процессе знакомства с образцами доступной детской литературы.

Планируемые результаты в трудовой сфере

Выпускник *научится*:

- следовать намеченному плану в своем учебном труде.

2 класс

- знать все звуки и буквы башкирского языка, списывать с печатного образца и писать под диктовку слова и небольшие предложения, используя правильные начертания букв, соединения, списывать небольшой текст;
- после подготовки уметь писать диктант обучаемого характера, изложение, сочинение (в размере 2-4 предложений);
- умение образовывать множественное число имен существительных с помощью окончаний -лар/-ләр; -тар/-тәр; -дар/-дәр; -зар/-зәр;
- употребление в диалогах слов эйе, юк, бар, кәрәк и отрицания при именах түгел;
- использовать вопросительный аффикс -мы/-ме; -мо/-мө при составлении вопросительных предложений;
- усвоение на образцах порядка слов в простом предложении (определение - определяемое: матуркыз; дополнение глагол: китап укый; подлежащее - сказуемое: һыу аға);
- практическое усвоение местно-временного, направительного и винительного падежей мәктәптә, мәктәпкә, мәктәпте;
- умение отвечать на вопросы кем?нимә? ни эшләй? ниндәй? кайза? касан? нисек?
- правильное употребление в речи указательных местоимений был, шул, ул;
- активное усвоение числительных до 20 (количественные и порядковые числительные; отрицание при числительных);

- умение употреблять личные местоимения мин, һин, ул и вопросительные местоимения кем?нимә? в местно-временном, направительном, винительном падежах;
- понимание значения повелительного наклонения (Плицо ед. и мн. числа: бар - барығыз, әйт - әйтегез);
- употребление наречий места и времени бөгөн,иртәгә,кисә, бында;
- употребление глагола в настоящем времени (спряжение по лицам и числам);
- усвоение категории принадлежности (I, Плица ед., мн.числа);
- выражение принадлежности чего-то (кого-то), кому-то, чему-то:
 - а) категорией принадлежности;
 - б) аффиксом -ныкы, -неке;
 - в) местоимениями минең, һинең, уның, беззең, һеззең, уларзың;
- правильное употребление послелога менән в соответствии с его значениями:
 - а) совместности – атайым менән барам;
 - б) орудийности – бысак менән киҫәм.

3 класс

- воспринимать на слух тексты в исполнении учителя, учащихся; осознанно, правильно, выразительно читать вслух;
- определять вид предложения по цели высказывания и интонации, правильно произносить предложения с восклицательной и невосклицательной интонацией, с интонацией перечисления;
- осознавать важность орфографически грамотного письма и роль знаков препинания в письменном общении.
- уметь читать вслух с полным пониманием фразы и короткие тексты, построенные на усвоенном в устной речи языковом материале;
- правильно интонировать при чтении вопрос, просьбу, повествование с перечислением, приказ;
- понимать текст при чтении или пересказе учителя, текст при самостоятельном чтении;
- понимать диалог из 3-6 предложений (реплик) и уметь его продолжить;
- читать с соответствующей интонацией утвердительные, вопросительные, восклицательные предложения, поэтические произведения и пересказать их;
- определять логические ударения,паузы:

- текст читать выразительно;
- находить из текста незнакомые слова, постараться дать объяснение, работать со словарями;
- писать под диктовку короткие предложения или несложный связный текст, состоящий из знакомых слов;
- составлять и записывать предложения по опорным словам;
- написать поздравление на башкирском языке ко дню рождения, к 8 Марта;
- уметь писать ответ на 2-3 вопроса по тексту или картине;
- после подготовки уметь писать диктант обучаемого характера, изложение, сочинение (в размере 2-4 предложений);
- списывать и писать по памяти небольшие предложения;
- переводить с одного языка на другой;
- писать маленькие сочинение и изложение обучаемого характера;
- усвоение по образцам родительного и исходного падежей в башкирском языке (мәктәптән, дәрестән).
- закрепление способов выражения вопроса в татарском языке:
 - а) аффиксами -мы/-ме; -мо/-мө;
 - б) вопросительными местоимениями;
- умение составлять из слов активной лексики словосочетания: именные, глагольные (як ындус , ишекте яба).
- усвоение категории принадлежности.
- умение употреблять в речи личные местоимения мин, һин, ул, без, һез, улар.
- употребление в устной речи имен прилагательных, выражающих меру, объем.
- умение употреблять в речи прилагательные активного словаря.
- практическое усвоение некоторых глаголов изъявительного наклонения:
 - а) в настоящем времени (-а; -ә, -й);
 - б) в прошедшем категорическом времени (-зы/зе, -ды/-де, -ты/-те);
 - в) в прошедшем неочевидном времени (-ған, -гән, -кан, -кән).
- правильное употребление послелога менән в соответствии с его значениями:
 - а) совместности – атайым менән барам;
 - б) орудийности – бысак менән киҗәм;
 - в) способа передвижения - поезд менән кайтам.
- употребление в речи союзов һәм, ләкин, ә.

- употребление частиц, выражающих интенсивность: бик, иң (бик якын, иң бейек).
- изафет в башкирском языке. I, II, III типы изафета: ағас калак, мәктәп баксаһы.
- повторение формы отрицания при именах прилагательных, числительных, местоимениях (матур түгел, мин түгел); отрицанием при глаголах (-ма/-мә).
- практическое употребление частиц әле, инде.

4класс

- воспринимать на слух тексты в исполнении учителя, учащихся;
- осознанно, правильно, выразительно читать вслух;
- определять вид предложения по цели высказывания и интонации, правильно произносить предложения с восклицательной и невосклицательной интонацией, с интонацией перечисления;
осознавать важность орфографически грамотного письма и роль знаков препинания в письменном общении.
- уметь читать вслух с полным пониманием фразы и короткие тексты, построенные на усвоенном в устной речи языковом материале;
- правильно интонировать при чтении вопрос, просьбу, повествование с перечислением, приказ;
- понимать текст при чтении или пересказе учителя, текст при самостоятельном чтении;
- понимать диалог из 3-6 предложений (реплик) и уметь его продолжить;
- читать с соответствующей интонацией утвердительные, вопросительные, восклицательные предложения, поэтические произведения и пересказать их;
- определять логические ударения, паузы;
- текст читать выразительно;
- находить из текста незнакомые слова, постараться дать объяснение, работать со словарями;
- писать под диктовку короткие предложения или несложный связный текст, состоящий из знакомых слов;
- составлять и записывать предложения по опорным словам;
- написать поздравление на башкирском языке ко дню рождения, к 8 Марта;
- уметь писать ответ на 2-3 вопроса по тексту или картине;
- после подготовки уметь писать диктант обучающего характера, изложение, сочинение (в размере 2-4 предложений);

- списывать и писать по памяти небольшие предложения;
- переводить с одного языка на другой;
- совершенствование навыков употребления имен существительных во всех падежах во множественном числе;й
- активизация употребления числительных. Неизменяемость числительных в атрибутивной функции (15 ук ыусы, бишенсе класта);
- ознакомление с разделительными, приблизительными числительными (шар-шәр);
- умение строить предложение с положительным и отрицательным аспектами глагола;
- активизация употребления имен прилагательных, характеризующих человека (тырыш, ялк ау, тәртипле);
- закрепление материала о порядке членов предложения: подлежащее - сказуемое, определение – определяемое слово, дополнение - сказуемое, обстоятельство – сказуемое;
- употребление вопросительных частиц с новыми глаголами (яз аһығыз мы?);
- закрепление всех форм изафета по активному словарю. Особенности их падежного склонения (склоняется только последняя часть);
- практическое употребление частиц ғына - генә, к ына-кенә;
- умение использовать в диалоге утвердительные и отрицательные предложения: Был дәфтәрме? Эйе, был дәфтәр.Юк ,был дәфтәр түгел;
- усвоение по образцу полных и неполных предложений;
- умение различать с опорой на родной язык нарицательные и собственные имена существительные. Имена людей в башкирском языке;
- объяснение различий в употреблении неопределенного падежа в татарском языке в сопоставлении с русским языком. Типичные сочетания с этими падежами (Һауа флоты, мәктәпкитапханаһы, икмәк киҫәм. и т.д.);
- сопоставление падежей в башкирском и русском языках;
- ознакомление с новыми послелогоми (тиклем, һуң, өсөн, турында). Падежные формы, употребляемые с ними;
- ознакомление с глаголами в будущих временах (-ыр, -ер, -р, -ар, -эр; -асак , -әсәк).
- практическое усвоение фразеологических единиц;

II. СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Укыу предметының йөкмәткеһе

2 класс

1. Танышыу.

Укытыусыны тыңлау, уның әйткәнен ишетеп, аңлау. Һин кем? Һинең исемен нисек? Һин кайза йәшәйһең? Һиңә нисә йәш? һораузарына яуап бирә белеү. Шулар һораузарға типик һөйләмдәр менән яуап биреп, сәләмләү, хушлашыу. [Әә], [Һһ], [Ң], [Зз], [Үү] өн-хәрефтәрән өйрәнәү.

2. Был мин.

Кешенең тән өлөштәре атамаларын өйрәнәү, шәхси гигиена талаптарын белеү, һаулык, сынығыу төшөнсәләрен үزلәштереп. Башкорт телендә кылымдың юклек ялғаулары -ма/мә менән һүзәр төзөү. Әйәлек категорияһы ялғаулары менән танышыу, уларҙы практик куллана белеү. [Кк] өн-хәрефән өйрәнәү.

3. Минең ғаиләм.

Бала тәүҙә үзә, шунан үзенең ғаилә ағзалары менән таныштыра. Атаһы, әсәһе, туғандары, уларҙың әше, һөнәре тураһында әңгәмә қора белеү, һораузарға яуап бирә, һөйләй белеү. Исемдәрҙең әйәлек категорияһы ялғауларын қабул итеүен практик үزلәштереп. [Ғғ], [Өө] өн-хәрефтәрән өйрәнәү.

4. Мин нимә яратам?

Азык-түлек, һауыт-һабаның атамаларын белеү. Уларҙы йыйыштырыу, таза тоту төшөнсәләрен үزلәштереп. Башкорт халык аштары тураһында һөйләшеү. Яңы һүзәрҙе дәрәҫ әйтеү, иҫтә қалдырыу. Нимә менән? һорауына яуап бирә белеү. Һөйләмдә һүзәрҙең қилеү тәртибен практик үزلәштереп. [ҫ] өн-хәрефән өйрәнәү.

5. Минең мәктәбем.

Балаларҙың үзәрә укыған мәктәп, уның үзенсәлекле билдәләрен, урынлашыуын, кабинеттарын белеү. Мәктәпте һүрәтләй белеү. Мәктәп йыһаздарына һаксыл қараш қалдырыу. Һүзәрҙең предметты, билдәне, әште белдереп.

6. Минең класым.

Мәктәп, класс бүлмәләре, дәрестәр, кластагы укыусылар, уларзың эштәре. Темаға караған һүзәрзе өйрәнеү. Мәктәп йыһаздарына һаксыл караш булдырыу. Исемдең күплек ялғаузырын белеү. Һүзәрзе калын һәм нәзек ялғаузар.

7. Мин мәктәпкә йыйынам.

Укыу эшмәкәрлеге, укыу әсбаптары, уларзы бөхтә тотоу. Әйәлек категорияһы ялғаузырын дөрөс кулланып, кемдеке? һорауына яуап бирә белеү. Исемдең юклык формаһын практик үзләштерәү.

8. Мин укыусы.

Укыу эшмәкәрлеге, укыу әсбаптары, уларзы бөхтә тотоу. Көн режимы,тазалык, йыйнаклык. Класта дуслык, берзәмлек, иман тураһында һөйләшеүзәр,әсәрзәр укыу. Эштең билдәһен белдерәүсе һүзәрзе кулланып, нисек? һорауына яуап бирә белеү.

9. Мин дәрестә.

Укыу эшмәкәрлеге, укыу кәрәк-ярактары, уларзы бөхтә тотоу. Көн режимы, тазалык, йыйнаклык. Класта дуслык, берзәмлек, иман тураһында һөйләшеүзәр, әсәрзәр укыу. “Яһында, әргәһендә, әсендә”ярҙамсы һүзәрҙен кулланып, кайҙа? һорауына яуап бирә белеү.

10. Мин дәрестән сыктым.

Укыусының көн тәртибе, мәктәптәге түңәрәктәр, дәрестән һуң шул түңәрәктәрзә катнашыу тураһында һөйләй белеү. Дежурзың бурыстары, уларзы үтәү тураһында һөйләү, яуаплылык кеүек һәйбәт сифаттар тәрбиәләү. Башкорт теленең өндәре, хәрәфтәре, һүзәрзәргә ялғау кушыу.

11. Минең уйынсыктарым.

Уйынсык исемдәре, билдәләре, уйындар. Яңы йыл байрамына әзерлек, байрамда катнашыу тураһында һөйләй белеү. Предметтың билдәһен – төсөн, формаһын - белдерәүсе һүзәрзә үзләштерәү.

12. Мин уйнарға яратам.

Балалардың қышқы уйындары, уйын ойыштороу, бергәләп уйнай белеу тураһында һөйләшеу. Башкортса һөйләшергә, башкорт әзәби теленең үзенсәлекле өндәрен танырға, ишетә һәм әйтә белергә, элементар формала диалог төзөргә, һөйләгәнде һәм укығанды аңларға өйрәнеу . Кылымдың күплектәге 1-се зат ялғаузырын практик үзләштерәу.

13. Мин уйнарға сығам.

Кышқы һәм йәйге кейемдәр, улардың атамалары, уларға һаксыл караш, бөхтәлек тураһында һөйләй белеу. Яңы һүззәрзе кулланып, Миңә нимә кәрәк? һорауына яуап бирә белеу.

14. Мин уйнарға сығктым.

Балалардың қышқы уйындары, ярыштарза катнашыу, сынығыу тураһында һөйләй белеу. Рәт һандарының ялғаузырын кулланып, нисәнсе? һорауына яуап бирә белеу.

15. Минәң кескәй дуғтарым.

Йорт хайуандары, улардың тән өлөштәре, тышқы киәфәте, төсә, холко тураһында һөйләй белеу. Темаға кағылышы эш-хәрәкәтте белдерәүсе һүззәрзе үзләштерәу. Йорт хайуандарын тәрбиәләу, кешеләрзең уларға мөнәсәбәте тураһында һөйләй белеу. Яңғызлык исемдәрзе – кушаматтарза - баш хәрәфтең язылыуы.

16. Мин ял итәм.

Кырағай йәнлектәр, коштар, улардың атамалары, йәшәгән урындары тураһында һөйләй белеу. Йорт хайуандарын тәрбиәләу, кешеләрзең уларға мөнәсәбәте тураһында һөйләй белеу. Кем? Нимә? һораузырына яуап бирәүсе һүззәр, улардың башкорт һәм рус телендәге айырмаһын үзләштерәу.

17. Йәй етте..

Балалардың йәйге ялы, йәйге лагерза ял итеу, көн тәртибе, дуғлык тураһында һөйләй белеу. Сәйәхәт итеу, транспорт төрзәре тураһында һөйләшеу. Йылғала һыу инеу, һаулыкты һаклау тураһында мәғлүмәтте кабул итеу, үз фекерендә әйтә алыу. Тәүлектән өлөшөн белдерәүсе һүззәр кулланып, касан? һорауына яуап бирә белеу.

18. Кабатлау.

Укыу йылы буйынса өйрәнелгәндәрзе, белгәндәрзе кабатлау, белгәндәрзе тәрәнәйтеү, һүзлекте байытыу. Телмәр күнекмәләрен камиллаштырыу.

3 класс

1. Танышыу

Исәнләшеү. Танышыу диалогы. Һин кайзан? Һиңә нисә йәш? Һинең туғандарың бармы? (Сәнғәтле һөйләшеү.) Башкорт теленең үзенсәлекле өндәре һәм хәрәфтәре. Хат языу.

2. Кайза? һорауы

Танышыу темаһын дауам итеү. “Кайза?” һорауы, уға яуап биреү. Килеш һәм күплек ялғаулары. Һорау һәм хәбәр һөйләм. Интонация һәм тынышбилдәләре (практик үзләштереү).

3. Мәктәптә

Укыу эшмәкәрлеге, укыу әсбаптары, уларҙы бөхтә тоту. Көн режимы, таҙалыҡ, йыйнаҡлыҡ. Класта дуҫлыҡ, берҙәмлек, иман тураһында һөйләшеүҙәр, әсәрҙәр укыу. Башкорт телендә өндәрҙең, хәрәфтәрҙең дөрөҫ әйтелеше һәм язылышы. Ярай, ярамай, мөмкин һүзҙәренең кулланышын активлаштырыу.

4. Һөнәрҙәр

Һөнәр атамалары, таныш һәм яҡын кешеләрҙең шөғөл-һөнәрҙәре, уларҙың яҡшы сифаттары тураһында һөйләшеүҙәр, текстар укыу. Туғанлыҡ мөнәсәбәттәре. Укыу күнекмәләрен үстәреү. Башкорт телендә теләк мәғәнәһенең бирелеше, ул формаларҙы практик үзләштереү. “булып эшләй” һүзбәйләнешен кулланыу.

5. Йылмиҙгелдәре

Башкортостанда, үзебез йәшәгән тәйәктә көз, кыш, яз, йәй миҙгелдәре, уларҙың билдәләре. Тәбиғәттең төрлө күренештәре. Миҙгелдәргә ярашлы балаларҙың эштәре, уйындары тураһында һөйләшеүҙәр, әсәрҙәр укыу, мәкәлдәр, һынамыштар менән танышыу. Көн торошона бәйлә һүзҙәргә дөрөҫ кулланыу, телмәр күнекмәләрен үстәреү, һөйләм төрҙәре. Тасуирлау элементтары.

6. Кейемдәр

Кейем исемдәрен үзләштерәү, әлек өйрәнгәндәрзе искә төшөрөү. Кейемде һаклап, кәзерләп тотоу, һәр беренен үз урынына куйыу. Кейем һәм шәхси гигиена. Кейем һәм матурлык, тыйнаклык тураһында һөйләшеүзәр, текстар укыу. Шиғырзар ятлау. Башкорт телендәге йөкмәтеү йүнәлешен, шарт һөйкәлешен практик үзләштерәү. Был формаларзы телмәрзә кулланыу. Матуртеләктәрәйтергәһөйрәтеү.

7. Ғаилә

Ғаилә ағзалары, уларзың үзеңә туғанлык мөнәсәбәттәре. Был атамаларзы үзләштерәү. Темаға бәйләнешле яқындарзың әш-шөгөлдәре, уй-хыялдары, киләсәккә пландары. Ғаилә шәжәрәһе, уның әһәмиәте хақында һөйләшеүзәр, текстар укыу. Башкорт телендә бойорок һәм шарт һөйкәлеше. Уларзыңформаларынтелмәрзәкулланыу.

Языуһәмһөйләүкүнекмәләренкамиллаштырыу.

8. Тыуғанкөн

Балаларзың тыуған көн байрамы, уға әзерлек мәшәкәттәре. Тыуған көн байрамын үткәреү әолаһы. Кунактар сакырыу, уларға хөрмәт күрһәтеү, мәжлестә үзеңде тотоу тураһында һөйләшеүзәр, текстар укыу, шиғырзар ятлау.Итәғәтлелек нормаларын үзләштерәү.

9. Тәбиғәт

Кеше һәм тәбиғәт. Башкортостан тәбиғәте. Беззә йәшәгән кейектәр, үсемлектәр, бөжәктәр. Кешенең уларға мөнәсәбәте. Тәбиғәткә һаксыллык тураһында һөйләшеүзәр. Башкорт телендә синоним һүззәрзе сағыштырыу, кылымдарзың заман формаларын, каршы куйыу теркәүестәрен практик үзләштерәү. Телмәр күнекмәләренкамиллаштырыу.

10. Башкортостан

Башкортостан, уның дәүләт символдары, уларзың мәғәнәһе. Башкорт иле, уның халқы,тарихы, ер-һыуы. Башкортостандың данлы урындары. Исем, яңғызлык һәм уртаклык исемдәрзе практик үзләштерәү, телмәрзә кулланыу.

11. Сәйәхәт

Сәйәхәт, уның кешегә файзаһы, әһәмиәте, сәйәхәт урындары, йүнәләштәре, спорт һәм сыныкыу тураһында һөйләшеүзәр, текстар укыу. Килеш ялғаузары, кире кағыу формаларын, “менән” бәйләүесен телмәрзә кулланыу.

12. Байрамдар

Башкортостанда байрамдар, уларзың төрзәре, әзерлек мәшәкәттәре. Башкорт халкының милли байрамдары тураһында һөйләшеүзәр , текстар укыу. Предметтың билдәләрен, уларзы сағыштырыу формаларын практик үзләштерәү. Телмәр күнекмәләрен камиллаштырыу.

13. Кабатлау

Укыу йылы буйынса өйрәнелгәндәрзә кабатлау, белгәндәрзә кабатлау, белгәндәрзә тәрәнәйтеү, һүзлекте байытыу. Телмәр күнекмәләрен камиллаштырыу.

4 класс

1. 1 сентябрь – Белем байрамы.

Бөтә балалар өсөн зур байрам- 1 сентябрь, укыу, йәйге каникул, белем көнө, класс, ундағы укыусылар, уларзың эштәре тураһында һөйләшеүзәр, әсәрзәр укыу. Башкорт теленең өндәре һәм хәрәфтәре (кабатлау) . Темаға караған һүз байлығын арттырыу, бәйләнешле телмәр төзөү.

2. Мәктәптә.

Укыу, белемалыу, мәктәптормошо, кластағы эштәр, мәктәпбинаһы, ундағы кабинеттар, дәрестәртураһында һөйләшеүзәр, текстар укыу. Башкорт теленең лексикаһы. һүз, уның лексика һәм грамматик мәғәнәһе (практик үзләштерәү).

3. Ғайлә. Хезмәт

Ғайләғзалары, уларзың эш-шөгөлдәре. Ололарзың һәм балаларзың хезмәте. Һөнәрзәртөрлө, уларзың һәрбереһеләкәрәкле. Һөнәрһайлау.

Башкорттелендәисем. Исемдеңкүплек, берлекформалары.
Яңғызлыкһәмуртаклыкисемдәр. Синоним, антоним исемдәр.

4. Хобби. Буш вақыт.

Һәркешенеңяратканшөғәлә, төпәшебула.
Бынантышкешениндәйзерәштекызыкһыныпбашкара.
Балаларзыңбашкарғанәштәр. Файзалыәштәр. Кешеләргәярзам,
киңкүнеллектураһындаһөйләшеүзәр, текстарукуы. Башкорттелендәәште,
хәрәкәтте, белдерүсеһүззәр (кылым). Кылымдыңмәғәнәләре,
берлекһәмкүплекформаһы. Кылымдарзыңзатменәнүзгәреше.

5. Транспорт. Юл. Сәйәхәт.

Юлһызтормош. Бөтәкешеюлда: йәйәүлеләр, машиналар, автобустар,
троллейбустар. Юлдарзәтөрлө. Юл кағизәләре бар. Уныкүзәтеүбикмөһөм. Юл
буйлапсәйәхәткәләсығалар. Сәйәхәттәкәрәклеәйберзәртураһындаһөйләшеүзәр,
әсәрзәрукуы. Башкорттелендәкылым. Уныңзаманмәғәнәләре.Үткән, хәзәрге,
киләсәкзаманы. Уларзың грамматик күрһәткестәре.
Кылымдыңһөйләмдәгеурыны.

6. Врачта. Поликлиникала.

Кеше үзенеңһаулығытураһындаүзехәстәрләй. Врачкакүренә, төрләдарыузар ала.
Укыусыныңһаулығы ла бикмөһим. Шуға ла был тема
буйынсакүберәкбалаларзыңһаулығы , сынығыу,
көнтәртибенкүзәтеүкеүекмәсьәләләртураһындаәңгәмәләрүткәрәү,
текстарукуыкәрәк. Башкорттелендәсифат. Уныңмәғәнәләре.
Сифаттарзыңһөйләмдәисемгәбәйләнеүе. Дәрәжәләрменәнүзгәрәүе.

7. Почтала.

Почта, телефон, телеграф, интернет беззәңтормошканыклапкилепинде.
Уларзынисекфайзаланырға, почтала, телеграфтаүзәңденисектоторға,
телефонданнисекһөйләшергә – был мәсьәләләрбикмөһим. Был
темалабынашулартураһындабелем, һәйбәткүнекмәләрбиреүкүзуңыңдатотола.
Башкорттелендәисем, кылым, сифаттарзыңһөйләмдәкулланылышы (практик
күнекмәләр).

8. Башкортостан тәбиғәте.

Башкортостандың бай тәбиғәте, үсемлектәре һәм хайуандар донъяһы. Тәбиғәт тәгә предметтарҙың исе мдәре, уларға кыскаса характеристика биреү. Йылғаларын, күлдәрен беләү. Тауҙар һәм мурмандар. Тәбиғәтте һаҡлау тураһында һөйләшеүҙәр, текстар уҡыу. Башкорт телендә тиң килеү сәктәр. Һөйләмдә уларҙың кулланылышын практик үзләштерәү.

9. Башкортостанда иҫтәлекле урындар.

Башкортостан ерендәге, Өфө калаһындағы иҫтәлекле, уникаль урындар менән таныштырыу. Башкортостандағы данлыҡлы уҡыу йорттары, сәнғәт һауһаҙары. Уларға кыскаса характеристика биреү. Тыуған төйәктең матурлығын күрһәтәү, әңгәмәләр үткәрәү, текстар уҡыу. Башкорт телендә ябай һөйләм төрҙәре.

10. Башкортостандың күренекле шәхестәре.

Башкортостан тарихында, уның бөгөнгө төрмөшөндә күренекле шәхестәрҙең һәм миәте биҙҙур. Күренекле шәхестәр тураһында әңгәмәләр үткәрәү, текстар уҡыу. Һан, уның телмәрҙәге роле, һан төркөм сәләре.

11. Ауыл төрмөшө.

Ауыл төрмөшө, ауыл кешкәләренең көн күрөшө, эш-шөғөлдәре. Игенсе, малсым кәһәнизатор хезмәте. Ауылдааттың ҫайҙаһы тураһында һөйләшеү, текстар уҡыу. Алмаш, һорау һәм зат алмаштары, телмәрҙәге роле. Практик үзләштерәү.

12. Башкорт халыҡ иҫжады.

Башкорт халыҡ иҫжады тураһында төшөнсә. Әкиәттәр. Йырҙар. Мәкәлдәр. Йомактар. Халыҡ иҫжадының өйрәнеү сәғәлим дартураһында һөйләшеүҙәр, текстар уҡыу. Башкорт телендә рәүештәр, телмәрҙәге роле. Практик үзләштерәү.

13. Балалар иҫжады

Балаларижадындайырзар, кобайырэлементтары, әкиәттәр, көләмәстәр, тел көрмәлдәргәстәр, тизәйткестәр. Балаларижадыәсәрзәренукуы, әңгәмәләр. һөйләмдәһүззәртәртибе.

III. ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ

Тема	Классы		
	2	3	4
	Количество часов		
Танышыу. Знакомство	3	2	
Мәктәптә. В школе	5	3	6
Минең ғаиләм. Моя семья	2	4	4
Уйындар. Уйынсыктар Игры. Игрушки	4		
Азык-түлек. Продукты	4	2	
Тән өлөштәре. Части тела	3		
Һөнәрзәр. Профессии.		2	
Кейем-һалым. Одежда	2	1	
Йыл мизгелдәре. Времена года		5	
Башкортостан		2	
Тәбиғәт. Природа.	5	2	4
Транспорт. Сәйәхәт. Йәйге ял. Путешествие. Летний отдых	3	3	3
Хобби.			3
Врачта. Поликлиникала. У врача.			2
Байрамдар. Тыуған көн. Праздники. День рождения.		3	
Иҫтәлекле урындар. Памятные места			3
Билдәле шәхестәр. Известные личности			2
Почта. Телеграф. Телефон.			2
Ауыл тормошо. В деревне.			2
Башкирское народное творчество. Творчество детей.			2
Кабатлау. Повторение	3	5	1
Итого	34	34	34